

VISSZAHÍVÁS

PÁRATLAN OLDAL - LXV. évfolyam, 38. szám, 2021. szeptember 24.

Páratlan diplomáciai bonyodalom Franciaország és az Egyesült Államok között: először a két ország több mint két évszázados diplomáciai kapcsolatában Párizs visszahívta washingtoni nagykövetét. Jean-Yves Le Drian francia külügyminiszter egyenesen „árulásról”, „hátba döfésről”, „válságról” beszélt a közelmúltban – nem a legdiplomatikussabb kifejezések szoros és fontos szövetségesek között. Az ok: Ausztrália – Washingtonnal szorosan egyeztetve és hónapokig titokban tárgyalva – váratlanul törölte a tucatnyi francia tengeralattjáró szállítására megkötött szerződést, amit a hatvanötmilliárd dollárba rúgó értéke miatt nem véletlenül neveztek az „évszázad szerződésének”. Canberra azzal indokolta a felmondást, hogy az amerikai nukleáris meghajtású tengeralattjárók sokkal ütőképesebbek Kína tengeri elrettentésére, mint a hagyományos, dízelmotoros tengeralattjárók. Hogyhogy ezt nem tudták 2016-ban, amikor aláírták a szerződést? Az ausztrál magyarázat csak tovább hergelte a franciákat, a nukleáris meghajtású tengeralattjárók ugyanis szerves részét képezik a francia hadiflottának, elvileg ők is szállíthattak volna ilyeneket.

Ám az Élysée Palace és a Quai d’Orsay nemcsak azért orrolt meg Washingtonra, mert elorozta az ausztrál szuperüzletet, hanem azért is, hogy előzetesen nem konzultált Párizssal, jóllehet az elmúlt hónapokban a legmagasabb szinteken találkoztak a két ország vezetői. A franciák azt állítják, hogy csak a sajtó által előzetesen kiszivárogtatott hírekből értesültek az amerikai–ausztrál *deal*ről. (A franciák e tekintetben nincsenek egyedül: egy magas rangú német diplomata a napokban közölte a *Washington Post*tal: a Trump-kormány többet konzultált Berlinnel, mint a Biden-adminisztráció.)

A mostani diplomáciai összetűzés és megosztottság pikantériája az, hogy éppen Kínával kapcsolatban tört ki, amellyel szemben pedig Washington szilárd nyugati egységfront kiépítésére törekszik, Amerikával az asztalfőnél. Ez a még mindig formálódó, Kína-központú Biden-doktrína egyik kulcseleme. Biden elnök *Buy American* jelszó alatti kereskedelmi protekcionizmusa (amely az ausztrál ügyletnél is kiérződik francia szemmel nézve), az Afganisztánból való egyoldalú, a nyugati koalíciós partnerekkel alig egyeztetett, elhamarkodott és rendezetlen amerikai kivonulás, az Európa számára fontos iráni atomügylet újratárgyalásának tényleges washingtoni jegelése és egyebek azonban Párizs és a többi transzatlanti partner számára félreérthetetlen jelzések. Jelzik, hogy – a szövetségi egységfront és multilateralizmus washingtoni retorikája ide vagy oda – a bideni külpolitika mintha Donald Trump *America First* unilaterális doktrínájának a nyomdokain haladna tovább. Lehet, hogy nem is mintha.